

Závěr

Pro Českou republiku se dnem jejího přistoupení do Evropské unie mnohé změnilo. V oblasti rozpočtového práva znamenal vstup do EU především vznik vztahů České republiky k souhrnnému rozpočtu ES. Právě analýze vztahů ČR k evropskému rozpočtu se věnovala tato diplomová práce.

Mohli jsme vidět, že určité vazby na evropský rozpočet měla Česká republika již před přistoupením k EU. V předvstupní fázi jí byly z rozpočtu EU poskytovány prostředky v rámci programů pomoci PHARE, ISPA a SAPARD, přičemž ČR nemusela do společného rozpočtu odvádět žádné platby. Také jsme mohli využívat komunitárních programů Společenství. Za účast v těchto programech jsme již jistý finanční příspěvek platit museli, částečně však mohl být pokryt právě z programu PHARE. Největší přínos tohoto období vidím v tom, že ČR se díky účasti na programech předvstupní pomoci mohla seznámit s postupy, které jí umožnily připravit se na to, aby mohla v období po vstupu již plně využívat všech prostředků, které rozpočet EU členským státům nabízí.

Velmi důležitým krokem bylo také založení Národního fondu na Ministerstvu financí ČR, který koordinoval již pomoc z programu PHARE. Po vstupu do EU jeho úloha posílila tak, že dnes spravuje a řídí všechny finanční prostředky, které jsou České republice svěřeny z rozpočtu EU.

Na Kodaňském summitu potom byly vyjednány finanční podmínky přistoupení nových členských států do EU, které následně právně zakotvila Smlouva o přistoupení. Právě Smlouva o přistoupení je tím nejdůležitějším právním dokumentem, který nastavil vztah ČR a dalších států k Evropské unii a je základem našeho členství v EU. Od okamžiku našeho vstupu se tedy podílíme na evropském rozpočtu stejně jako kterýkoliv jiný členský stát EU. Smlouva o přistoupení přinesla úpravu již probíhajícího finančního rámce s ohledem na vstup nových členských států. Do vyjednávání nového finančního rámce na období 2007–2013 se ČR již mohla plně zapojit, ovšem komplikovanost a délka vyjednávání o finančním rámci naznačila, že v budoucnu bude EU se 27 členskými státy ve finančních otázkách jen těžko hledat kompromis.

Jak bylo již dříve uvedeno, Evropská unie je odhodlána rozpočet reformovat a vyzvala k účasti na této reformě celou širokou veřejnost, čímž podle mého názoru

prokázala snahu po tom, aby výsledná podoba rozpočtu více odpovídala potřebám nejen jednotlivých států, ale aby i pro občany byl rozpočet EU užitečným nástrojem, který není jen přítěží národních rozpočtů. Je škoda, že se do veřejné debaty nezapojilo na české straně více subjektů a pouze vláda ČR zaslala oficiální národní příspěvek. Čeští politici budou moci do debat o rozpočtu promluvit i při politickém vyjednávání o reformě, ale česká veřejnost již takovou šanci mít nebude.

Z hlediska vztahů, které v současnosti pojí Českou republiku k rozpočtu EU, bylo uvedeno, že jejich základem je Smlouva o přistoupení. Díky Smlouvě o přistoupení jsme se stali plnoprávným členem EU a právní předpisy ES se pro ČR staly závaznými. Tímto se na nás tedy vztahují také předpisy ES upravující souhrnný rozpočet, jeho příjmovou i výdajovou stránku. I ČR musela přizpůsobit svůj právní řád, což se stalo především přijetím nového zákona o rozpočtových pravidlech, v němž je vazba státního rozpočtu na povinnosti spojené s našim členstvím v Unii již zřejmá. Také v zákonech o státním rozpočtu bývají vazby na rozpočet evropský vyjádřeny.

Pokud jde o možnost České republiky ovlivnit skladbu rozpočtu EU v rámci rozpočtové procedury, je z předchozího textu patrné, že ta je omezena pouze na působení českých zástupců v orgánech, které se na schvalování rozpočtu podílejí, tedy Evropský parlament a Rada. Jelikož je ale hlasování o rozpočtu v obou těchto orgánech většinové, názor ČR nemusí být vždy respektován. Větší příležitost promluvit do skladby a výše rozpočtu na víceleté finanční období se tak nabízí při jednání o finanční perspektivě, se kterou musí souhlasit všechny členské státy.

Z analýzy vztahů výdajů ČR k příjmové stránce rozpočtu EU vyplývá, že ČR odvádí do rozpočtu EU všechny příspěvky tak, jak jí ukládá rozhodnutí o vlastních zdrojích ES a také prováděcí nařízení k tomuto rozhodnutí. Povinnost plateb do rozpočtu EU se odrazila také v české legislativě, u tradičních vlastních zdrojů v zákoně o celní správě, u zdrojů založených na DPH a HND pak pouze v zákoně o rozpočtových pravidlech. Zvláštní úpravy našeho právního řádu většinou nejsou nutné, neboť mechanismus výběru a odvodu vlastních zdrojů upravují předpisy ES, které jsou pro ČR závazné. Ze studia národního příspěvku ČR do debaty k revizi rozpočtu je možné vysledovat české názory na financování EU v budoucnosti. Hlavním závěrem tohoto příspěvku je návrh ČR posílit zdroj založený na HND, odstranit zdroj založený na DPH

a nezavádět další alternativní zdroje financování. Nakonec byly uvedeny další výdaje, které České republice vznikají v souvislosti se členstvím v EU. Kromě příjmů rozpočtu EU, na kterých se ČR podílí a které ve formě příspěvků či odvodů vlastních zdrojů směřují přímo do rozpočtu EU, totiž tyto další výdaje tvoří podle mého mínění neoddělitelnou součást našich finančních vztahů k EU a neměly by být opomíjeny.

Myslím si, že naše vztahy k rozpočtu EU jsou v současné době dobře nastaveny a České republice je umožněno podílet se na souhrnném rozpočtu za stejných podmínek jako kterémukoliv jinému členskému státu. V souvislosti s našimi vztahy k rozpočtu EU bych České republice doporučila pouze zlepšit vykazování finančních vztahů k EU v zákoně o státním rozpočtu a jeho přílohách, aby z něj byly všechny vztahy lépe zřejmé, a to včetně výdajů, které s naším členstvím přímo souvisejí, ačkoliv netvoří příjmy evropského rozpočtu.

Jak již bylo naznačeno, současná reforma rozpočtu nabízí podle mého názoru České republice jedinečnou příležitost, jak promluvit do budoucí podoby rozpočtu. Proto si myslím, že by jí měla ČR plně využít a své názory ve vyjednávání prosazovat a nenechat se dotlačit ke kompromisům, které by ji mohly v budoucnu mrzet. Osobně bych se nestavěla tak negativně k zavádění alternativních zdrojů evropského rozpočtu. Je však možné, že pokud budou tyto zdroje lépe prozkoumány a jejich zavedení se ukáže jako výhodné, může se stát, že ČR změní názor a nakonec alternativní zdroje odmítat nebude.